

STUDIECENTRUM TOT HERVORMING VAN DE STAAT, opgericht als vereniging zonder winstoogmerk (1936-1939, 1940), op initiatief van de regering-Paul van Zeeland.

Het studiecentrum had ten doel "het bestuderen en het bekendmaken van hervormingen strekkende om het parlementaire regime aan te passen aan de nieuwe toestanden op politiek, economisch en sociaal gebied". Het was dus een adviesorgaan dat voorstellen moest formuleren voor de toen heersende politieke en economische problemen. De leden werden niet systematisch verkozen of aangeduid. Sommige vooraanstaande persoonlijkheden werden aangezocht, anderen boden zich vrijwillig aan. Het centrum was verdeeld in acht commissies die zich bogen over één specifiek probleemveld: de uitvoerende macht, de wetgevende macht, de Raad van State, de vierde macht (pers), de structuur van de staat, de ondergeschikte machten, de rechterlijke macht en het kiesrecht. Het eindverslag, september 1937, pleitte voor een versterking van de uitvoerende macht.

De vijfde commissie, met als voorzitters graaf Louis de Lichtervelde en als secretarissen Pierre Wigny en Dirk van Puyvelde, behandelde de communautaire kwestie. De commissie erkende het bestaan van twee cultuurgemeenschappen in België en het bestaan van een Belgische natie. Op één lid na, namelijk de Vlaams-nationalistische vertegenwoordiger Gerard Romsée, werd het federalisme afgewezen maar in het verslag werd een betere toepassing van de taalwetten (door middel van sancties) voorgesteld, alsook een doorgedreven splitsing van het ministerie van openbaar onderwijs en het oprichten van **cultuurraden**. Deze cultuurraden werden snel daarna ingesteld, de splitsing van het ministerie van openbaar onderwijs werd door het uitbreken van de oorlog verhinderd. Het verslag bevat ook een nota van Lode Claes over de

opvattingen binnen de V.B. ten opzichte van de hervorming van de staat.

In 1937 publiceerde de vijfde commissie nieuwe besluiten inzake Brussel. De commissie pleitte voor een verdraagzame **tweetaligheid** en had voornamelijk aandacht voor de administratieve en de onderwijsproblemen. De namen van deze vijfde commissie werden niet bekendgemaakt om **Gerard Romsée** (Vlaamsch Nationaal Verbond-VNV) en **Emiel Thiers** (Verdinaso) in hun vrije meningsuiting niet te hinderen. Over het verslag werd niet gestemd maar het werd aangenomen als de grootste gemene deler van de verschillende opinies. De meningen over de resultaten van het centrum waren verdeeld. **Herman Vos**, die in de vijfde commissie zetelde, vond dat de voorstellen niet ver genoeg gingen.

Het studiecentrum kende een tweede leven in de zomer van 1940. Na de mislukte poging van de liberale oud-minister graaf **Maurice Lippens** om in navolging van Pétain een regering op te richten, startte hij met goedkeuring van het hof en de secretarissen-generaal het centrum opnieuw op. Doel zou zijn na te denken over de vragen die voor België zouden rijzen bij het sluiten van een vrede. Het centrum ging van start op 20 augustus 1940, na het toetreden van de VNV'er **Victor Leemans**. Tot december 1940 vergaderden vijfenveertig personen uit diverse ambtelijke, wetenschappelijke, juridische en sociale kringen. Hun studiewerk en hun dossiers bedroegen meer dan 1300 bladzijden. Daarin werd gepleit voor het versterken van de koninklijke en uitvoerende macht. Het parlement zou enkel een raadgevende bevoegdheid krijgen. Om trent de communautaire kwestie werd in dit centrum geen overeenstemming bereikt.

WERKEN: *De hervorming van den staat*, 1937; – *De hervorming van den staat, nieuwe besluiten*, 1938.

LITERATUUR: P. Rosmeulen, *Het studiecentrum voor de hervorming van den staat en het na-oorlogs Harmelcentrum*, KUL, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, 1989; – J. Velaers en H. van Goethem, *Leopold III. De Koning, het Land, de Oorlog*, 1994.

BERNARD VAN CAUSENBROECK